

Wat is **natuur?**

Het is een veelgehoorde uitspraak als je je hard maakt voor het beschermen van de Nederlandse natuur: 'In Nederland hebben we geen natuur, we hebben hier alleen door de mens gemaakt cultuurlandschap'. Meestal heeft deze opmerking tot doel om het verlies aan biodiversiteit en de noodzaak voor natuurbescherming te bagatelliseren. Als onze natuur geen echte natuur is, wat is dan de waarde van die natuur en de soorten die daarbij horen? Waarom zouden we iets in stand houden wat ontstaan is door menselijke activiteit? In feite is natuurbeheer in Nederland gewoon tuinieren, het creëren van 'wensnatuur'.

Vaak komt er dan een voorbeeld van échte natuur achteraan. Het Amazoneregenwoud bijvoorbeeld, of dichter bij huis, de bergen in Noord-Engeland en Schotland. Dát is pas wilde, onaangetaste natuur! Tja. In de Amazone vond de overgang van voornamelijk jagen en verzamelen naar structurele landbouw zo'n vierduizend jaar geleden plaats. We kunnen die menselijk invloed terugzien in de van nature voedselarme en zure tropische bodem, in de vorm van bijzonder rijke, zwarte aarde: de *terra preta*. Die vruchtbare grond is het resultaat van het veel en langdurig toevoegen van allerlei resten van menselijke activiteiten aan de bodem. Maar die menselijke invloed is ook terug te zien in de vegetatie: het regenwoud huisvest meer gedomesticeerde soorten rondom locaties die getuigen van menselijke invloed vóór de Europese kolonisatie. Tot zover ongerepte natuur.

De Engelse en Schotse bergen dan? Het Noord-Engelse Lake District, waar ik tien jaar bij in de buurt heb gewoond, was bedekt met uitgestrekte eikenbossen. Tot de grootschalige ontbossing voor houtwinning begon. Daarna werd het terrein geschikt gemaakt voor begrazing door schapen tussen 1300 en 1750. Dat kale, ruige berggebied met die pittoreske muurtjes? Eigenlijk is dat een ecologische woestijn, ontstaan door overbegrazing die nog gesubsidieerd wordt ook. Grote delen van Schotland waren ooit bedekt met Atlantisch regenwoud. De ongekende schoonheid en diversiteit van deze ecosystemen is weg, op een paar kleine stukjes na. Tegelijkertijd zijn door traditioneel hooilandbeheer in Noord-Engeland de prachtigste soortenrijke graslanden ontstaan – met soms wel vijftig soorten per vierkante meter steken ze tropische regenwouden bijna naar de kroon.

Dan dringt zich de vraag op: wat is natuur? Want échte wilde, door de mens onaangetaste natuur, die bestaat niet. Maar betekent dat dan dat er geen natuur meer bestaat? Natuurlijk niet. Alles is natuur, van het onkruid tussen de stoeptegels tot het Amazoneregenwoud. Er zijn gradaties van menselijke beïnvloeding, die vaak heel duidelijk, maar soms ook lastig te zien is. Het feit dat een bepaald type natuur door de mens is gemaakt, is geen argument om die natuur dan maar niet te beschermen. Wél belangrijke argumenten voor natuurbescherming zijn hoe uniek die natuur is, of er veel of bijzondere soorten voorkomen die bedreigd zijn, die elders niet voorkomen, of die ervoor zorgen dat er weer andere soorten kunnen leven. En hoe moeilijk het is om die natuur te herstellen, en wat voor andere functies die natuur kan hebben. Dan blijken we in Nederland wel degelijk natuur te hebben die het beschermen waard is!

Franciska de Vries
Prof. Earth Surface Science

'Alles is natuur, van het onkruid tussen de stoeptegels tot het Amazoneregenwoud'